

Curs 2002-2003

Escolliu una de les dues opcions.

OPCIÓ A

Llegiu aquest text i responeu les qüestions següents.

–No és prou desgràcia aquesta –digué la princesa– que jo estigui subjugada al pare i a la mare i encara, sense cap motiu, sigui represa per la dida que m’ha alletat? Què faria ella, si m’hagués vist fer alguna cosa deshonest? Jo crec que ho hauria fet pregonar, per una crida, per tota la cort i encara per tota la ciutat. Tinc esperança en Déu que, per la seva malvada llengua deshonest i maldient, acompanyada d’injurioses blasfèmies, sofrirà, per mi, el càstig que es mereix.

–Qui em faria estar a mi –digué Estefania–, per temor de pare, de no dansar o festejar segons correspon a nosaltres, donzelles cortesianes? Que és costum, i es té a glòria, que les donzelles de la cort siguin estimades i festejades, i que tinguin tres menes d’amor, això és virtuosa, profitosa i viciosa. La primera, que és virtuosa i honrada, es dóna quan algun gran senyor, infant, duc, comte o marquès, que serà molt afavorit i cavaller molt virtuós, estima una donzella. Si aquest l’estima, a ella li fa molta honor que totes les altres sàpiguen que aquest dansa o juny o entra en batalla per amor d’ella, i fa empreses d’honor, de renom i fama; ella el deu estimar, perquè ell és virtuós i l’amor és virtuosa. La segona és profitosa, i aquesta es dóna quan algun gentilhome o cavaller d’antic llinatge, i molt virtuós, estima una donzella i amb donatius la induirà a la seva voluntat, i no l’estimarà sinó pel seu profit; aquesta amor a mi no em plau, perquè tan aviat com el profit cessa, l’amor decau. La tercera és viciosa, quan la donzella estima el gentilhome o el cavaller pel seu plaer, la qual amor és abundosa de raons i de paraules molt afables que us donen vida per un any, però, si de l’any passen, ells poden acabar en un llit ben encortinat i amb els llençols ben perfumats, i així poden estar durant tota una nit d’hivern: aquesta amor em sembla molt millor que cap de les altres.

Quan la princesa sentí així parlar Estefania, amb tanta gràcia, començà a riure i li passà bona part de la malenconia que tenia.

Joanot MARTORELL, *Tirant lo Blanc*, capítol 127 [Versió moderna d’Isabel Grifoll]

1. COMPRENSIÓ

1.1. Definiu o caracteritzeu breument les tres menes d'amor de què parla Estefania. No hi dediqueu, en total, més de cinc línies. [1 punt]

1.2. Expliqueu com és que la princesa reacciona de la manera que ho fa a les paraules d'Estefania. [1 punt]

1.3. Per a cadascuna de les formes següents, que en el text estan subratllades:

es mereix *es dóna* *juny* *em plau* *cessa* *decau*

proposeu un sinònim o una locució sinonímica coherent amb el seu ús en el text. [1 punt]

1.4. En el text hi ha algunes formes verbals de perfet d'indicatiu.

- Anoteu-les totes en el quadern.
- Expliqueu què tenen en comú, pel que fa a l'organització discursiva del text, els fragments en què les dites formes apareixen.
- Expliqueu en què difereixen discursivament, aquests fragments, de la resta del text.

[1 punt]

2. EXPRESSIÓ I COMENTARI CRÍTIC

Desenvolpeu en unes 150 paraules **un** dels temes següents: [2 punts]

- Pervivència en la societat actual dels tres tipus d'amor de què parla Estefania. (Redacteu un text argumentatiu sobre aquesta qüestió.)
- El gènere literari del *Tirant lo Blanc*: principals característiques.

3. REFLEXIÓ LINGÜÍSTICA SOBRE EL TEXT

3.1. Analitzeu sintàcticament l'oració següent, indicant clarament quina funció sintàctica tenen tots els constituents: [1 punt]

Què faria ella, si m'hagués vist fer alguna cosa deshonest?

3.2. En el segon paràgraf del text hi ha subratllats quatre mots *que* (aquí es reproduïxen només parcialment els contextos en què apareixen):

Que és costum

La primera, que és virtuosa

li fa molta honor que totes les altres sàpiguen

molt millor que cap de les altres

Per a cadascun d'aquests mots, indiqueu

- a) de quina categoria gramatical és;
- b) quin tipus d'unitat sintàctica introdueix;
- c) quina funció sintàctica és exercida per la unitat introduïda.

[1 punt]

3.3. En el text hi ha subratllats els mots següents:

és Déu té dóna gràcia

Expliqueu les raons per les quals cadascun d'aquests mots porta accent gràfic.

[1 punt]

3.4. Descriviu o transcriviu amb símbols fonètics els sons que corresponen a les lletres subratllades: [1 punt]

el càstig que es mereix virtuos i l'amor d'antiç llinatge

OPCIÓ B

Llegiu aquest text i responeu les qüestions següents.

«¿I com vol que jo em faci Adventista? ¿No veu que no crec ni en la religió catòlica, i això que és la vertadera?»

Tots sabem que aquest acudit –com tants d’altres– no diu cap bestiesa. Les coses entre les quals hem nascut i crescut, no podem deixar de sentir-les per molt que les rebutgem o hi deixem de creure: no és només de Galícia ni de les *meigas* allò de *pero haberlas, haylas*.

Com la llengua o com la religió, l’estat és un dels «sistemes simbòlics» dins els quals hem nascut i que vam experimentar d’antuvi com un medi o paisatge natural. Aquest «parc estatal» d’objectes i institucions és certament producte de l’activitat dels nostres avantpassats, però actualment constitueix l’horitzó de la nostra experiència. Un parc que mai no arriba a ser pur objecte d’observació perquè constitueix l’horitzó de la nostra consciència possible, l’esquema o marc mateix des del qual mirem i judiquem. Cert que la nostra llibertat, limitada però no menys certa, rau precisament en «allò que som capaços de fer amb allò que ens fa». Però a diferència d’altres caràcters professionals, ideològics, etc., l’empremta d’aquests «sistemes simbòlics» primerencs segueix viva i operant fins i tot quan volem distanciar-nos-en per considerar-los críticament. L’Estat forma part d’aquest horitzó o estat de coses en què vivim. Constitueix el nostre paisatge institucional d’igual manera que els rius i les muntanyes componen el natural, o els blocs de cases l’urbà. Com natural és avui anar amb cotxe, parlar per telèfon o viure en un 3r 1a, és natural viure avui en (un) estat –just com en altres llocs o altres temps ho fou viure en un clan, una tribu, un comtat, una ciutat o un feu.

Aquest aiguabarreig de banderes i oficines, d’edificis neoclàssics i de partits, d’eleccions i corrupcions, de pòlisses i de paper timbrat, tot això forma el món en el qual físicament i mentalment hem nascut i viscut... fins ara. Però heus ací que és ara, ara justament que l’Estat-Nació havia arribat ja a fer-se la forma de poder normal i convencional, quan a les forces dominants els agafa la dèria de *globalitzar-se* o *localitzar-se* tot dispersant el contingut tant de la sobirania estatal com de la identitat ciutadana. I l’Estat, com el rei del conte, comencem a veure’l nu.

Xavier RUBERT DE VENTÓS, «Néixer en estat: arqueologia i psicoanàlisi de l’estat inconscient», *Catalunya: de la identitat a la independència*, 1999 (text adaptat)

1. COMPRENSIÓ

- 1.1. Formuleu clarament, en no més de cinc línies, les tesis o idees principals que es defensen en el text. [1 punt]
- 1.2. Expliqueu què tenen en comú l'acudit inicial i la dita gallega a què al·ludeix l'autor, i raoneu per què aquest en fa ús en el text. [1 punt]
- 1.3. D'acord amb el significat que tenen en el text, trobeu un sinònim o expressió sinonímica per a cadascun dels mots següents, que en el text estan subratllats: [1 punt]

bestiesa empremta feu dèria

- 1.4. ¿Per què en el text l'autor fa servir la primera persona del plural (*sabem, hem nascut, etc.*, i també *nostres, nostra, etc.*)? ¿Quins efectes retòrics provoca la presència d'aquestes formes? [1 punt]

2. EXPRESSIÓ I COMENTARI CRÍTIC

Desenvolueu en unes 150 paraules **un** dels temes següents: [2 punts]

- a) L'autor sosté que la llibertat resideix en «allò que som capaços de fer amb allò que ens fa». Feu una redacció sobre aquesta idea tot referint-la, per exemple, a la vostra condició de fills, d'estudiants, de ciutadans, etc.
- b) Característiques principals dels textos argumentatius.

3. REFLEXIÓ LINGÜÍSTICA SOBRE EL TEXT

3.1. Analitzeu sintàcticament l'oració següent, indicant clarament quina funció sintàctica tenen tots els constituents: [1,5 punts]

Com natural és avui anar amb cotxe, parlar per telèfon o viure en un 3r 1a, és natural viure avui en un estat.

3.2. En el text hi trobareu subratllades les locucions conjuntives següents:

i això que per molt que d'igual manera que

- Indiqueu quin tipus d'oració subordinada introdueix cadascuna.
- Proposeu, per a cadascuna d'aquestes locucions, una conjunció o locució conjuntiva que pugui substituir-la en el text.

[1 punt]

3.3. En el text hi figuren dos mots compostos. Indiqueu quins són. [0,5 punts]

3.4. Descriviu o representeu amb símbols fonètics els sons que corresponen a les lletres subratllades: [1 punt]

dexar rebutgem praxi horitzó cotxe

Curs 2002-2003

Escolliu una de les dues opcions.

OPCIÓ A

Llegiu aquest text i responeu les qüestions següents.

LA MEVA CRISTINA

Tot el mar un gemec i un bufarut i farbalans d'onada i jo agafat i llençat, llençat i agafat, escopit i engolit i abraçat al meu tauló. Tot era negre, el mar i la nit, i el *Cristina* enfonsat, i els crits dels qui es morien per l'aigua ja no se sentien, i vaig tenir esma de pensar que només quedava una persona viva i que era jo, per la gran sort de només ser mariner i estar a coberta quan tot va començar a anar malament. Vaig veure núvols espessos sense voler-los veure, tot jo estirat dalt d'una onada rabiosa, i aleshores, amb tots aquells núvols damunt, em vaig sentir xuclat molt endins, més endins que les altres vegades. Anava avall, entre remolins i peixos esparverats que em fregaven la galta, avall s'ha dit, endut per una gran rierada d'aigua dintre l'aigua, avall d'un pendís, i quan l'aigua es va calmar i va anar baixant de mica en mica, una cua de peix més gros que els altres em va petar la cama, i ja no veia els núvols sinó la fosca més fosca que fill d'entranya hagi vist, i el tauló em va salvar perquè sense el tauló potser hauria anat a parar on havia anat a parar l'aigua engolida. Quan vaig provar d'alçar-me per caminar el terra relliscava, i tot i que ja em pensava on era vaig estimar-me més no pensar, perquè em vaig recordar del que m'havia dit la mare en el seu llit de mort. Jo estava a tocar del llit, molt trist, i la meva mare, que s'ofegava, va tenir la força d'aixecar-se mig cos en amunt, i amb el braç llarg i sec com un mànec d'escombra em va ventar una plantofada i va cridar, que amb prou feines se l'entenia: no pensis! I va quedar morta.

Em vaig ajupir per tocar el terra amb la mà. Era llefiscós i mentre el tocava vaig sentir molt a la vora com un gemec de trompa que de mica en mica es va anar tornant un bramul. I entre bramuls i gemecs, com una ronquera de pulmons vells i cansats, el terra es va moure enlaire i jo vaig caure assegut abraçat al meu tauló. Mig estabornit, no sabia ben bé què passava, només sabia que no havia de deixar el meu tauló fins a la mort, perquè la fusta és més forta que l'aigua. Damunt d'aigua revolta una fusta plana és més forta que tot.

Mercè RODOREDA, «La meva Cristina», *La meva Cristina i altres contes*, 1967

1. COMPRENSIÓ

1.1. Feu un resum del text de no més de cinc línies. [1 punt]

1.2. De cadascun dels mots següents doneu-ne, d'acord amb com són usats en el text, un sinònim o expressió sinonímica: [1 punt]

bufarut *esma* *pendís* *plantofada*

1.3. En el text hi ha força noms i expressions nominals que designen sons.

- a) Anoteu-ne quatre en el quadern.
- b) Escriviu un comentari sobre l'efecte que l'autora volia que aquests mots produïssin en el lector.

[1 punt]

- 1.4. a) Cerqueu quines són les formes verbals personals de temps present que hi ha en el text i indiqueu-ne, de cadascuna, el mode, la persona i el nombre.
- b) Expliqueu per quin motiu s'usa el present en cadascun dels casos que hàgiu trobat.

[1 punt]

2. EXPRESSIÓ I COMENTARI CRÍTIC

Desenvolpeu en unes 150 paraules **un** dels temes següents: [2 punts]

- a) Narració d'una aventura perillosa. (Podeu inspirar-vos en un fet real, del qual hagi estat protagonista algú que conegueu.)
- b) Elements descriptius i narratius del text de Mercè Rodoreda proposat.

3. REFLEXIÓ LINGÜÍSTICA SOBRE EL TEXT

- 3.1. Analitzeu sintàcticament l'oració següent (indiqueu clarament les funcions sintàctiques de tots els constituents): [1 punt]

i ja no veia els núvols sinó la fosca més fosca que fill d'entranya hagi vist

- 3.2. En el primer paràgraf del text es poden trobar algunes oracions subordinades adverbials, amb el verb en forma personal, de tipus temporal, causal i concessiu. Reproduïu-les en el quadern i indiqueu, per a cadascuna, a quin tipus pertany. [1 punt]

- 3.3. En el següent fragment del text hi ha alguns verbs que són usats com a verbs pronominals. Un cop identificats, anoteu-los en el quadern. [1 punt]

Quan vaig provar d'alçar-me per caminar el terra relliscava, i tot i que ja em pensava on era vaig estimar-me més no pensar, perquè em vaig recordar del que m'havia dit la mare en el seu llit de mort.

- 3.4. Descriviu o representeu amb símbols fonètics els sons que corresponen a les lletres subratllades: [1 punt]

gemec llençat enfonsat xuclat vegades

OPCIÓ B

Llegiu aquest text i responeu les qüestions següents.

De tots els defectes de l'ensenyament gramatical, no tinc gaire dubte que el pitjor és la seva manca d'uniformitat: no s'ensenyen de la mateixa manera les llengües clàssiques que les llengües modernes, ni les llengües estrangeres que la llengua materna. En un cert nivell, és clar, això té una justificació: els punts de partida són distints. Però el mal és que ordinàriament es fan distints també els punts d'arribada, o sigui que la descripció de les llengües s'orienta segons principis heterogenis i irreductibles els uns als altres, i que en definitiva l'estudiant no pot sinó adquirir la idea que les llengües són, en elles mateixes, sistemes de comunicació de menes essencialment distintes. Com que això és possiblement fals en general, i en tot cas ho és segurament quan es tracta del petit nombre de llengües, molt parentes totes, que s'ensenyen a les escoles, i com que no sembla pas demanar massa si diem que l'ensenyament gramatical, més enllà de les mires immediates i casuístiques, ha de donar una intuïció general sobre el fet que és el llenguatge, o almenys no ha de bloquejar l'accés a aquesta intuïció, cal concloure que el sistema actual és nefast.

El més curiós del sistema, però, és que la llengua que en surt més malparada és sempre la llengua materna. Com que se suposa que els estudiants ja en saben les relacions fonamentals, d'aquestes relacions no se'n diu res, i l'ensenyament es limita a enumeracions d'irregularitats i de formes aberrants, tan ben travades com un munt de perdigons, i sobretot a una cosa molt pitjor: als edictes prescriptius, l'únic tret unificador dels quals és generalment el sadisme. No vull però ara discutir la qüestió en bloc, sinó fixar-me en un punt molt concret: l'omissió, en l'ensenyament de la morfologia, de les regularitats que presenten precisament les formes regulars. És en aquest punt que es fa més notable el contrast entre el tractament d'unes llengües i el de les altres. A les gramàtiques llatines més elementals, l'exposició de la morfologia del verb és «generativa», en el sentit que a l'estudiant se li ensenya, en principi, a obtenir totes les formes d'un paradigma verbal a partir de cinc formes, que li dona el diccionari. Es pot dir que a cap gramàtica d'una llengua moderna, destinada als parlants naturals de la llengua, no es troba res de semblant. És que els parlants ja ho saben –certament, però dir això és jugar sobre les ambigüitats del mot *saber*: d'un saber informulable a un saber formulat, el pas no és petit. Jo diria que precisament allò que els parlants saben és allò que la gramàtica els ha d'ensenyar, i no vull fer paradoxes: l'ensenyament gramatical ha d'ésser l'ensinistrament a observar els fets d'un cert ordre, i òbviament ha de començar pels fets que no cal anar a cercar gaire lluny.

Gabriel FERRATER, «Les formes del verb», *Sobre el llenguatge*, 1981

1. COMPRENSIÓ

1.1. Feu un resum del primer paràgraf del text en no més de cinc línies. [1 punt]

1.2. Expliqueu i comenteu, tenint en compte l'argumentació desenvolupada en el text, què vol dir l'autor quan afirma: *Jo diria que precisament allò que els parlants saben és allò que la gramàtica els ha d'ensenyar.* [1 punt]

1.3. Per a cadascun dels mots següents, que apareixen subratllats en el text:

manca menes mires

proposeu dos sinònims que puguin substituir-los en el text. [1 punt]

1.4. En el segon paràgraf del text hi ha una comparació. Reproduïu-la en el quadern i feu un comentari sobre el recurs literari que hi està associat. [1 punt]

2. EXPRESSIÓ I COMENTARI CRÍTIC

Desenvolpeu en unes 150 paraules **un** dels temes següents: [2 punts]

- a) L'ensenyament de les llengües en el batxillerat: la meva experiència personal.
- b) Gènere discursiu del text proposat: per quins elements podem identificar-lo.

3. REFLEXIÓ LINGÜÍSTICA SOBRE EL TEXT

3.1. Anoteu quina funció gramatical exerceixen, dins les respectives oracions, i quin antecedent tenen, en el text, els pronoms febles que figuren en les seqüències següents: [1 punt]

*i en tot cas ho és segurament quan es tracta del petit nombre de llengües
els estudiants ja en saben les relacions fonamentals
d'aquestes relacions no se'n diu res
que li dóna el diccionari*

3.2. a) Identifiqueu el verb principal i la seqüència que fa de complement o objecte directe del verb principal de l'oració següent:

No vull però ara discutir la qüestió en bloc, sinó fixar-me en un punt molt concret

b) Analitzeu sintàcticament la dita seqüència, indicant clarament les funcions sintàctiques dels seus constituents.

[1 punt]

3.3. Segmenteu en morfemes els mots següents, i indiqueu de quina categoria gramatical són els primitius: [1 punt]

justificació bloquejar irregularitats

3.4. Descriviu o transcriviu fonèticament els sons que corresponen a les lletres subratllades: [1 punt]

defectes ensennyen llenguatge mateixes perdigons